

פרפראות

פאר

פרשת וירא תשפ"ב

בזכות חמאה

וחלב שנייתן

למלאכים זכו

ישראל בקבלת

התורה

פרפראות פאר

בזכות חמאה וחלב שניתן למלאכים זכו

ישראל בקבלת התורה אות כג

מפתח נושאים פרשת וירא תשפ"ב

כג, בזכות חמאה וחלב שניתן למלאכים זכו
ישראל בקבלת התורה

א, איך לא ראה אליעזר את המלאכים

כתיב (בראשית י"ח א') "וירא אליו ה' באלני
ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום".

איתא בגמרא (בבא מציעא דף פו עמוד ב) מאי
כחום היום, אמר רבי חמא ברבי חנינא,
אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם
היה, ובא הקדוש ברוך הוא לשאול באברהם.
הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה כדי
שלא יטריח אותו צדיק באורחים.

שדריה לאליעזר למיפק לברא, נפק ולא
אשכח, אמר: לא מהימנא לך. היינו דאמרי
תמן, לית הימנותא בעבדי. נפק איהו וכו',
והיינו דכתיב וישא ענינו וירא והנה שלשה
אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם.

יש לדעת, אם היו שם המלאכים בשעה
ששלח אברהם את אליעזר החוצה למה לא
ראה אותם אליעזר, ואם הם לא היו למה
באו אח"כ,

יש ליישב בשתי אופנים, יש לומר, שרק
אחרי שראה הקב"ה את המסירות נפש שיש
לאברהם אבינו להכנסת אורחים, שביום
השלישי בהיותו כואב מהמילה, אמר לית
הימנותא בעבדי, ויצא בעצמו לחפש אחר
אורחים, לכן שלח לו הקב"ה המלאכים,

או יש לומר, שלעולם היו שם המלאכים
כשיצא אליעזר, אבל כדי לראות מלאכים
צריך להיות אברהם אבינו,

א, איך לא ראה אליעזר את המלאכים
ב, אתה סימן לבניך שיהיו לומדים תורה
במיושב
ג, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין אברהם
אבינו לאליעזר
ד, לבשר לרפא להפוך מכוון לצנועה לחבבה
לשגר
ה, בירור בענין פניו כנגד פני רבו ותירוץ
בקושיית המהרש"א
ו, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה תלויה
בצוארו קושיית המהרש"א
ז, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי
ח, למה ביקש חזקיהו שהאות מאת ה'
שיתרפא יהיה ע"י השמש
ט, ביאור המדרש שאליהו היה מדבר עם
אלישע דברים בטלים
י, אברהם אבינו לא פנה אל סגולות וייחד
תפלתו אל הקב"ה בלבד
יא, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי הגמרא
יב, הקובע מקום לתפילה למה הוא עניו
וחסיד
יג, ביאור עיניה צרה באורחים מבן יהודע
וגם בדרך צחות ובדרך הלצה
יד, איך אמרו מצאתיו בסדום כשכבר היה
רחוק מסדום
טו, ביאור נפלא במהרש"א במה השפילו
עצמם אברהם משה ודוד
טז, למה אמר כי ידעתיו תוך כדי סיפור
רשעות סדום קושיית המהרש"א
יז, מכיוון ואין אומרים לאדם שבחו בפניו
לא נאמר באברהם מאוד
יח, ביאור הענין שהיצה"ר הוא טוב מאוד
יותר מהיצר טוב
יט, גדלותו של א"א בעקידה שהיה גם שמח
וגם בוכה ביאור המגיד מדובנא
כ, ביאור מדרש פליאה אדם דואג על איבוד
דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו
כא, הקב"ה העלים מאלישע את מותו של
הנער משום שלא התפלל עליו
כב, הכתוב והחי יתן אל לבו מכוון לכתוב
חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו

ב, אתה סימן לבניך שיהיו לומדים תורה במישוב

איתא במדרש, כתב רש"י (בראשית י"ח א' ממד"ר וירא פרשה מ"ח פסקה ז'), רבי ברכיה משום ר' לוי אמר **ישב** כתיב, בקש לעמוד, א"ל הקדוש ברוך הוא **שב** אתה סימן לבניך, מה אתה **יושב** ושכינה **עומדת**, כך בניך **יושבין** ושכינה **עומדת** על גבן, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות והן יושבים לכבודי ואני על גבן שנאמר (תהלים פב) "אלוקים נצב בעדת קל",

איתא בגמרא, (מגילה כ"א ע"א), תנו רבנן, מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא **מעומד**, משמת רבן גמליאל, **ירד חולי לעולם**, והיו למדין תורה **מיושב**, והיינו דתנן משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. ע"כ,

הסימן שמסר הקב"ה לאברהם אבינו

אפשר לפרש, מה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, **ואתה סימן לבניך**, פירוש, שכאשר יבוא **חולי לעולם**, אזי, כמו שאמרתי לך **שב ואני אעמוד** בגלל **חולי** שבך, כך, יהיו הם לומדים תורה **מיושב** בגלל **חולי** שבהם, ואני אעמוד, כדאיתא בגמרא, **שכשירד חולי לעולם**, היו למדין תורה **מיושב**, וזה הפירוש, **ואתה, סימן לבניך**, שכשיהיה **חולי** יוכלו ללמוד במישוב.

ג, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין אברהם אבינו לאליעזר

איתא בגמרא, (בבא מציעא פ"ו ע"ב), **מובא לעיל**, לא מהימנא לך, היינו דאמרי תמן לית הימנותא **בעבדי**, נפק איהו חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא, ע"כ,

וקשה, אם לא האמינו למה שלחו לראות אם יש אורחים, וביותר איך האמינו למצוא זיווג הגון ליצחק,

ביאור הענין ע"ד פשט

אפשר לבאר, כי אליעזר היה עבד נאמן מסור לרבו באופן שאין דומה לו, וכאשר ראה את רבו ביסורים, לא רצה לגלותו כי יש אורחים,

וכאשר ראה אברהם אבינו שאליעזר מסור עבורו יותר מדאי, אמר לו שאינו סומך עליו, והלך בעצמו לראות,

לפי זה מובן, כי חשב א"א שאליעזר יהיה בעזרו להכנסת אורחים, אך לא חשב שנאמנותו היא כ"כ גדולה שיהיה מוכן לומר דבר שאינו,

ובכך מבואר מה שאמר, "לית הימנותא **בעבדי**", שפעמים יש שהעבד מסור כל כך, שיש דברים שאין לסמוך עליו,

ויש לפרש בדרך הלצה

וי"ל בדרך הלצה, כי בשידוך הראשון בעולם התורה באה ללמד, שגם אם נשלח השדכן אין להאמין בו.

ד, לבשר לרפא להפוך מכוון לצנועה לחבבה לשגר

ג' המלאכים נשלחו לג' שליחויות

איתא בגמרא (בבא מציעא דף פ"ו עמוד ב') **כתיב** (בראשית פרק י"ח ב') "והנה שלשה אנשים נצבים עליו" וגו', מאן נינהו שלשה אנשים - **מיכאל גבריאל ורפאל**.

מיכאל - בא לבשר את שרה,

רפאל - בא לרפא את אברהם,

גבריאל - למהפכיה לסדום,

ואיתא בגמרא (בבא מציעא דף פ"ו עמוד ב') **כתיב** "ויאמרו אליו **איה שרה אשתך** ויאמר הנה באהל",

באהל, להודיע ששרה אמנו **צנועה היתה**.

באהל - כדי לחבבה על בעלה.

באהל, כדי לשגר לה **כוס של ברכה**. ע"כ,

יש לבאר כפתור ופרח, כי שלשה הטעמים שנאמרו באיה שרה אשתך הוא לכל מלאך עפ"י שליחותו

צנועה היתה,

לחבבה על בעלה,

מעיקרא אתו (באו המלאכים) קמו עליה (עמדו עליו), כי חזיוהו (לאברהם אבינו) דהוה ליה צערא (שהינו בצער), אמרו, לאו אורח ארעא למיקם הכא, והלכו ממנו, מיד **וירץ לקראתם**,

לשגר לה כוס של ברכה,

מקשה המהרש"א (בבא מציעא פ"ו ע"ב), היה צריך לכתוב וירץ **אחריהם**, כיון שפירשו הימנו, והלכו ממנו, מאי **"וירץ לקראתם"**,

ובאים כל אחד כנגד שליחות אחרת של המלאכים, שהם, **לבשר את שרה, לרפא את אברהם, למהפכיה לסדום,**

צנועה היתה, כנגד המלאך שבא להפוך את סדום

ביאור המהרש"א לקראתם פירוש לקרוא אותם

איתא במדרש, (בראשית רבה פרשה מ"א ד') א"ר יצחק, **כתיב** (תהלים פ"ט) **"מצאתי דוד עבדי"** היכן מצאתיו **בסדום**. ע"כ,

ומבאר המהרש"א, דמלת **"לקראתם"** פירושו כמו **"לקרוא אותם"** שהיה רץ אחריהם לקרוא להם ולהחזירם, **עכ"ל**,

ומכיון וצנועה היתה, למדנו (יבמות ע"ז ע"ב) שאין דרכה של אישה לקדם, **ולפיכך הותר דוד לבוא בקהל**,

תירוץ נאה לקושיית המהרש"א

איתא בגמרא (שבת י"ב ע"ב, נדרים מ' ע"א) הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, **מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה**, ע"כ,

לפ"ז, **צנועה היתה** היה כנגד המלאך שבא **להפוך את סדום**, ורמז לו שגם כשסדום תיהפך יינצל לוט בזכות דוד המלך שייצא מזרעו,

לשגר לה כוס של ברכה כנגד

המלאך שבא לרפואתו

איתא ברבנו בחיי (שמות פרק לב פסוק טו טו) ויפן וירד משה מן ההר. **כתב רבינו חננאל** מלמד שהיה משה **פניו כלפי הענן וירד בדרך עליה**, מה עליתו פניו אל הענן שעל ההר אף בירידתו כן, וכן היה כהן גדול ביום הכפורים יוצא מבית קודש הקדשים, דתנן יצא ובא לו דרך כניסתו (יומא נב ע"ב), כן דרשו בו ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם (ויקרא טז, כד), ויצא ועשה כאשר נכנס כן יצא ועשה את עולתו,

כנגד המלאך שבא לרפאות את אברהם, אמר, **לשגר לה כוס של ברכה**, ולרמוז לה **שבא לרפואתו**, ע"ד הא **דאיתא בגמרא** (בבא בתרא נ"ח ע"ב) **בראש כל אסוון אנא חמר**. (בראש כל רפואות אני היין), **לפיכך שלח יין מכוס של ברכה**,

לחבבה על בעלה כנגד המלאך שבא לבשר את שרה

וכן כתוב בשלמה (דברי הימים ב א, יג) ויבוא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים, ואף על פי שיש לומר כי זה שכתוב לבמה מן הבמה הוא, כענין שכתוב (במדבר לא, כא) הבאים למלחמה וביאורו הבאים מן המלחמה, אבל כך היה המעשה שהיה בשעת יציאתו ממנה נותן פניו אליה כמו שבא אליה שנאמר (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, ומנין שהשכינה היתה בהר בשעת ירידת משה מן ההר שנאמר (דברים ט, טו) ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש ושני לוחות הברית על שתי ידי. וכן התלמיד חייב כשיפטר מרבו שילך לאחוריו פניו כנגד רבו עד שיתכסה ממנו, וכן מנהג כל ישראל עד עכשיו כשמשלימין תפילתם נמשכים לאחוריהם שלש פסיעות, עד כאן:

כנגד המלאך שבא לבשר את שרה, אמר **לחבבה על בעלה**, מכיון ובאותו היום נאסרה בהרחקה, כדאיתא (בבא מציעא פ"ז ע"א), לפיכך אמר, כי אותו ריחוק היה, כדי **לחבבה על בעלה**, ולומר, שהיא ההכנה ללידתה את יצחק,

ה, בירור בענין פניו כנגד פני רבו ותירוץ בקושיית המהרש"א

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ו ע"ב), **כתיב** (בראשית י"ח ב'), **"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם"**,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה אותו, זייקא, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

ז, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי

עפ"י מה שפירשנו, שכל הרואה אותו, הכוונה לראיית פני הצדיק,

אפשר לומר, שמהאי טעמא מכבדים לצדיקים בסנדקאות, שעל ידי ראיית התינוק פני הצדיק בשעה שנחלה מהמילה הוא מתרפא, ואפשר שאע"פ שאיהו לא חזא מזלייהו חזא,

ח, למה ביקש חזקיהו שהאות מאת ה' שיתרפא יהיה ע"י השמש

כתיב (מלכים ב פרק כ ישעיהו פרק ל"ח) בימים ההם חלה חזקיהו, ויסב את פניו אל הקיר ויתפלל אל ה', ויבך חזקיהו בכי גדול, כה אמר ה' שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני רפא לך, ויאמר חזקיהו אל ישעיהו מה אות כי ירפא ה' לי, ויאמר ישעיהו זה לך האות מאת ה' כי יעשה ה' את הדבר אשר דבר, הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחרנית עשר מעלות, ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה, וגו',

יש לפרש, למה ביקש חזקיהו שהאות מאת ה' שיתרפא יהיה ע"י שהשמש תחזור אחרנית ויהיה לפלא, יש לומר ע"ד אומרם ז"ל,

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה, לפי"ז י"ל לפי שתלה הקב"ה את ענין הרפואה בגלגל החמה, לפיכך ביקש

איתא בשולחן ערוך (יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיף ט"ז), וכשנפטר מלפניו לא יחזיר לו אחוריו, אלא נרתע לאחוריו, ופניו כנגד פני רבו.

לפי"ז אפשר לתרץ את קושיית המהרש"א

ומכיון שהשכינה היתה למעלה מראשותיו של אברהם אבינו ע"ה, היו המלאכים צריכים לילך לאחוריהם כשפניהם כלפי השכינה,

וכשהיה אברהם אבינו רץ אחריהם, היו פני המלאכים לקראתו בגלל השכינה שהיתה למעלה מראשותיו, לפיכך אמר, "וירץ לקראתם",

ו, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה תלויה בצוארו קושיית המהרש"א

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה.

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים סגוליים, ויש רפואות טבעיות, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא, עכ"ל המהרש"א,

יש לבאר בדרך חסידות עפ"י דיוק בלשון הגמרא

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, היתה, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה אותו, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל רואה אותה, ולמה נאמר רואה אותו,

חזקיה שהאות לרפואתו יהיה ע"י גלגל חמה.

ט, ביאור המדרש שאליהו היה מדבר עם אלישע דברים בטלים

איתא בגמרא (תענית דף י עמוד ב), אמר רבי אלעזר, אמר להם יוסף לאחיו, אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך. איני, והאמר רבי אלעאי בר ברכיה, שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף,

שנאמר (מלכים ב' ב' י"א), "ויהי המה הלכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם", טעמא, דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור, ראויין לישרף, לא קשיא, הא למיגרס, הא לעיוני.

כתבו התוספות (תענית דף י ע"ב ד"ה ואין ביניהם), ויש מדרש, שהם היו מדברים דברים בטלים ומש"ה ראויין לישרף. ע"כ,

וינועו אמות הסיפים מקול הקורא לבאר מדרש זה

ביאור הענין בהקדם ביאור ענין אליהו ואלישע ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון

דיש לדייק, א. ביתור הלשון הולכים הלוך,

ב. בשינוי הלשון מרבים הולכים הלוך, ליחיד ודבר,

כתב בספר דברי שאול ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון זצ"ל (חלק הדרשות, ד"ה, נראה עפ"י מ"ש במלכים ב' ב' ב'), מה שאמר בהספד על אביו מוהר"ר ארי' לייבוש נתנזון, (ביום א' פר כי תשא תרל"ג בעיר לבוב), דברים ששמע מאביו, על הכתוב (במלכים ב' ב') שאמר אליהו הנביא לאלישע, "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, אם תראה אותי לוקח מאתך",

ביאור נפלא ויסוד מוסד מבאר הדברי שאול

וכך כתב, כתיב (מלכים ב' פרק ב'), "ויהי כעברם ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי,

ויאמר, הקשית לשאול, אם תראה אותי לקח מאתך, יהי לך כן, ואם אין, לא יהיה, ויהי

המה הלכים הלוך ודבר, והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם, ויעל אליהו בסערה השמים, ואלישע ראה והוא מצעק, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים",

והנה ביאור הפסוק הלז שמעתי מכבוד אבי מורי הרב הגאון ז"ל הכ"מ שביאר, שהכתוב מעיד על גודל חכמת אלישע, שהנה, מי שרואה רכב אש וסוסי אש, מה מאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר, אבל אלישע, אף שראה זאת, לא נתפעל מכל זה רק מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, שהרגיש בחסרון, עכ"ל,

וזהו אם תראה א-ו-ת-י, ולא את רכב האש וסוסי האש, שהאדם מתפעל מזה, עכ"ד,

מבואר, שחכמתו היתה שלא היה נתפעל ממה שראה רכב אש וסוסי אש, רק את רבו אליהו היה רואה, ולפיכך זכה לפי שניים ברוחך, ולפיכך נאמר עלה ונתעלה, שהוא פי שניים,

בכך מבואר כפתור ופרח, יתור הלשון הולכים הלוך, הוא משום, שאליהו ואלישע לא הלכו באותה דעה, אלא, אליהו בא לנסות את אלישע כביאור הי"דברי שאול", שלא כמו שנאמר אצל אברהם אבינו כשהלך לעקידה (בראשית כ"ב ח'), וילכו שניהם יחדיו, שהלכו בלב אחד, וכאן היו "הולכים הלוך" שלא באותה כונה,

ושינוי הלשון ללשון יחיד, ודבר, משום שאליהו לבדו דיבר אל אלישע כדי לנסותו, צא וראה הדברים שמי שרואה אותם רכב אש וסוסי אש, מה מאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר,

ודיבר כן אליהו אל אלישע, שהם דברים בטלים כדי לנסותו אם ראוי לפי שניים מרוחך,

אבל אלישע לא שם לבו לדברים הבטלים כביאור מוהר"ר, רק היה מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולפיכך כתב לשון יחיד, ודבר, שרק אליהו דיבר לנסותו, ואלו דברי המדרש, שדיברו דברים בטלים.

עיין עוד ביאור נפלא בענין אליהו ואלישע בעקידת יצחק שער ק"ד.

מבואר, דכל המשנה מקום תפלתו, הוא מקבל שפע וכח אלקי כפי אותו המקום והרוח, אבל הקובע לו מקום אחד לתפלתו בלי שינוי, הוא מייחד כחות אלקים לשם האחד האמיתי,

וזה אומרו אלקי אברהם בעזרו שנאמר וישכם וגו', שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ב"ה בעולם, וראוי לומר עליו אי חסיד, שזו ממדת חסידות הוא, שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואין פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר, עכ"ל המהרש"א,

הקובע מקום לתפלתו הכונה להקב"ה

ובכך אפשר לבאר, כל הקובע מקום, כלומר שהתפלל רק אל המקום ב"ה. ולא פנה לסגולות ולדבר אחר. לפיכך "אלקי אברהם בעזרו",

יא, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי הגמרא

כתב בספר דרך משה בשם האר"י ז"ל, (מובא בענף יוסף שבספר עין יעקב, על הגמרא בברכות דף ו' ע"ב, בד"ה כל הקובע), עיי"ש,

(הספר דרך משה נדפס לראשונה באמסטרדם בשנת תנ"ט, ובנוסח השער כתוב, חיברו הרב המוכיח מוהר"ר משה כהנא, אב"ד ור"מ דק"ק גיביטש, במדינת מערהערין, בהוצאת חת"ס עמוד כ"ו)

וכך כתב, איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', ע"כ,

איתא בכתבי האר"י הקדוש, שכאשר איכא זמנים של ריחוק, (כנפסק ביו"ד סי' קצ"ה ס"ה), הדרך היחידה לקירוב הוא ע"י דבר קבוע,

ועכשיו בגלות בעוה"ר, אנו מרוחקים מהשי"ת, דכתיב (איכה א' ח'), חטא חטאה ירושלם על כן וגו', והדרך היחידה להתקרב אליו הוא ע"י דבר קבוע, ולכן יש להיות קובע מקום, ואז, אלוקי אברהם בעזרו, ודפח"ח, עכ"ל,

יש לבאר לפי דברי האר"י הקדוש,
למה אלוקי אברהם דייקא,

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, **אבן טובה** היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא,

יש לפרש, ע"ד שמפרש הדברי שאול שהבאנו לעיל, כי אלישע אף שראה רכב אש וסוסי אש שמאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר, אבל אלישע, אף שראה זאת, לא נתפעל מכל זה,

כך יש לפרש, שמי שרואה אבן טובה שתלויה בצוארו של אברהם אבינו, שבודאי היתה אבן טובה שאין דומה לה,

מכיון והיה אברהם אבינו נחשב מאוד אצל כל מלכי אומות העולם, כדאיתא, (בבא בתרא דף צא עמוד א), אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברינטא.

לפי"ז יש לפרש, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, פירושו, שכשהיה החולה בא לראות פני הצדיק כדי להתרפאות, והיה רואה את האבן טובה, ולא נתפעל לבבו ולא הרגיש בכך, רק היה דבוק בראיית פני הצדיק, אז היה יכול להתרפאות, וזה הפירוש כל חולה הרואה אותו דייקא, ולא שם לבו אל האבן טובה, היה מיד מתרפא, וכמו שאמר אליהו לאלישע, אם אתה רואה אותי, ולא שם לב לרכב אש וסוסי אש, כמבואר.

י, אברהם אבינו לא פנה אל סגולות וייחד תפלתו אל הקב"ה בלבד

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום, דכתיב (בראשית י"ט כ"ז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ע"כ,

כתב המהרש"א (ברכות ו' ע"ב ד"ה כל הקובע מקום) **איתא בגמרא** (ב"ב כ"ה) כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין,

ובכך פרשתי בדרך צחות, את מאמר חז"ל הנ"ל, כל הקובע מקום לתפלתו, כשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד, דלפיכך אומרים עליו, אי עניו אי חסיד, דהרי קביעות המקום שלו, הוא סימן של עניו וחסיד, על דרך אומרם ז"ל, מקום, הוי סימן,

שוב מצאתי פירוש זה בספר (הגן) דרך משה
ובספר מגיד תעלומה מהבני יששכר

יג, ביאור עיניה צרה באורחים מבן יהודע וגם בדרך צחות ובדרך הלצה

כתיב (בראשית י"ח ו') "מהרי שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עגות",

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ז ע"א), כתיב קמח, וכתיב סלת, (סלת עדיף מקמח, רש"י), אמר רבי יצחק, מכאן, שהאשה עיניה צרה באורחין יותר מן האיש,

הקושיה והתירוץ מבן יהודע

בספר בן יהודע (בבא מציעא פ"ז ע"א), כתב, בד"ה מכאן שהאשה עיניה צרה באורחין. וז"ל, מקשים, פשט הכתוב מורה, הוא אמר קמח, והיא אמרה סולת, (שעדיף מקמח) ואם כן היה לה עין יפה. (עיי"ש ברש"י)

ותירוץ, נ"ל בס"ד, דבלאו הכי קשא, כיון דאברהם אבינו היה לו עין טובה, אמאי לא אמר הוא, סולת,

ויש לתרוץ קושיא זו, שידע א"א, דשרה יש לה עין טובה, ואין עיניה צרה באורחים, לכן אמר קמח, כדי שהיא תאמר סולת, ובזה יתברר עין טובה שלה,

ולפי זה מוכרח לומר, דאשה דעלמא עיניה צרה, דאם כל אשה יש לה עין טובה, מה חידוש יש במדתה של שרה כדי שבא לברר אברהם אבינו אותה בדבר זה, מאחר דאיכא עין טובה בכמה וכמה נשים דעלמא. עכ"ל בן יהודע.

תירוץ הקושיא בדרך צחות

אברהם אבינו היה יודע בבירור את מה שיודעים חוקרים טבעיים דהיום,

אפשר לומר, דאברהם אבינו היה מתקשה להבין הבטחתו של הקב"ה כי עם ישראל יתקיים מזרעו, לפי שהיה בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה, וזרע אין לו,

וסימן ראשון שנתן לו הקב"ה כי ההבטחה עומדת להתקיים, היה ע"י שפירסה שרה טומאה, וע"י הריחוק דייקא, קירב דעתו לדעת בוראו, שראה כי מתקיימת ההבטחה כי כלל ישראל יהיה מזרעו, ונתקרב ע"י הריחוק, ואברהם אבינו הוא היה זה שקובע, רק את המקום, לתפלתו, בלבד, כלומר הקב"ה בלבד לתפלתו. ולא פנה אל סגולות ודברים אחרים רק לה' לבדו, כמו

שפירש המהרש"א לעיל, ולכן אלוקי אברהם, דייקא.

יב, הקובע מקום לתפילה למה הוא עניו וחסיד

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד,

ויש לשאול תרתי, האחד, למה אומרים עליו דווקא שתי דברים הללו, עניו וחסיד,

ועוד, איך יעשה אדם ויהיה קובע מקום לתפלתו תמיד, אם וכאשר יבוא אורח מן השוק שאינו מכיר את מקומו, וישב במקומו, הרי שוב אינו קובע מקום לתפלתו,

אלא אפשר לומר, כי באחד משתי דרכים יכול להיות שהאדם יהיה קובע מקום לתפלתו ותמיד יושב באותו מקום,

האחד, אם הוא עניו, ותופס את מקומו בקצהו האחרון של ביהמ"ד, ששם, לא יבוא אורח ארעי, ויישב שם,

השני, אם הוא חסיד המשכים קום לעבודת הבורא, ותמיד ימצא פנוי את מקומו שקבע לעצמו, ובכך אפשר שמקומו יהיה מקום קבוע, לפי"ז יש לומר, כי מקום קבוע, הוא סימן שיש בו אחד משתי דברים הללו, או עניו, או חסיד,

(דברים כ"ג ד') "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'", וטעמא דקרא, "על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", ומכיון דדרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם, ומכאן התירו של דוד המלך לבוא בקהל,

ויש לדעת, היכן מצינו בתורה, כי מי שאינו מקדם לאורחים, הוא עושה מעשה רע, שעליו נענשו עמון ומואב,

וצ"ל, דדבר זה מצינו בסדום, שעליהם אמר הכתוב ואנשי סדום רעים, וביארו חכז"ל (סנהדרין ק"ח), שהיו אוסרים לקדם האורחין בלחם ומים,

ובסדום למדנו שמי שאינו מקדם לאורחים הוא רע, ולכן נענשו עמון ומואב, על אשר לא קדמו אתכם, עם כל זה, ילפינן משרה אמנו שאין דרכה של אישה לקדם, ומכאן בא התירו של דוד המלך, (עיין ביחזקאל ט"ז מ"ט ברוע של סדום),

א"כ, הלימוד שצריך לקדם, מצינו בסדום, ודוד המלך הותר, משום שאין דרכה של אישה לקדם, וזה הפירוש מצאתנו ע"י מה שלמדו מסדום.

טו, ביאור נפלא במהרש"א במה השפילו עצמם אברהם משה ודוד

איתא בגמרא (חולין פ"ט עוד א') אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון, כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך כאפרכסת,

כתיב (דברים ז' ז') "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם" וגו', אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני,

נתתי גדולה לאברהם - אמר לפני (בראשית י"ח כ"ז) "ואנכי עפר ואפר", למשה ואהרן - אמר (שמות ט"ז ז') ונחנו מה, לדוד - אמר (תהלים ב"ב ז') ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם, ע"כ,

ביאור המהרש"א בכוונת שפלותו של כל אחד בדרבו

הוא, שקמח הנטחן עם קליפתו, ללא הורדת הקליפה, הנקרא קמח מלא, בריא יותר מסלת, שבסולת נטחן רק גרעין החיטה עצמו, וע"כ הוא לבן יותר, מעובד יותר, אבל הקמח המלא בריא יותר מהסלת, (גם אם יהיה זול יותר) וע"ז אמרו ז"ל שהיתה מדתו עין טובה, שהוא אמר קמח שהוא יותר משובח ממה שאמרה האשה.

תירוץ הקושיא בדרך הלצה

כתיב, (בראשית י"ח י"א) "חדל להיות לשרה אורח, כנשים", ומכיוון ושרה היתה עיניה רחבה באורחים, שאמרה סולת, ואצלה היה אורח, לא כמו אצל שאר נשים, כמ"ש חדל להיות לשרה "אורח" כנשים, מכאן שכל אישה עיניה צרה באורחים.

יד, איך אמרו מצאתנו בסדום כשכבר היה רחוק מסדום

כתיב (בראשית י"ג י"ג) "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד",

כתיב (תהילים פ"ט כ"א) "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו",

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה מ"א פסקה ד', פרשה נ' פסקה י') "מצאתי דוד עבדי" היכן מצאתנו, מצאתנו בסדום,

כתיב (בראשית י"ט כ"ב), "מהר המלט שמה וגו', ולוט בא צערה" וגו'

כתיב, (בראשית י"ט ל'), "ויעל לוט מצוער וישב בהר, ושתי בנתיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתי בנתיו",

איך מצא דוד בסדום כשמעשה לוט היה רחוק מסדום

וקשה, הרי מבואר בפסוקים כי לוט היה כבר הרחק מסדום, בשעה שבא עם בנותיו אל המערה, אי"כ איך דרשו לומר מצאתנו בסדום,

יש לפרש, איתא בגמרא (יבמות ע"ו ע"ב), דהתירו של דוד לבוא בקהל, ילפינו מהכתוב

לבא בקהל אם לאו. מ"ט? דקאתי מרות המואביה.

כתב המהרש"א (חולין פ"ט א' ד"ה נתתי גדולה לאברהם),

אברהם אבינו הזכיר יצירת אדם הראשון

אברהם הזכיר שפלות תחלת היצירה שנברא אדם הראשון מן האדמה וז"ש ואנכי עפר ואפר,

לפי"ז אפשר לפרש מה שאמר ובזוי עם, לומר שביקשוהו לבזותו שאינו שייך לעם ישראל, וזהו ובזוי עם,

טז, למה אמר כי ידעתיו תוך כדי סיפור רשעות סדום קושית המהרש"א

כתיב (בראשית י"ח י"ט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה',

הקשה המהרש"א (סנהדרין ק"ט ע"ב ד"ה, חתר בחושד), למה היה צריך לומר על אברהם אבינו, "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'", תוך כדי אשר אמר ה' את פשעיהם של אנשי סדום,

בא להזהירם לבל יתנהגו כאנשי סדום

ומבאר המהרש"א, כי ידעתיו, ר"ל ידעתיו אותו עונותיהם, (בלשון פועל יוצא) למען אשר יצוה את בניו שלא יעשו כמותן רק בהפך זה, ושמרו דרך ה', דהיינו שישמרו על הדרכים על האורחים כמ"ש באברהם והוא יושב פתח האהל וגוי וכמ"ש ויטע אשל וגוי גם יצוה לעשות צדקה ומשפט כמשמעו, למען הביא וגוי ולולי שיצוה כך, בניו יענשו חס ושלום כסדום,

יז, מכיוון ואין אומרים לאדם שבחו בפניו לא נאמר באברהם מאוד

כתיב (בראשית פרק כב פסוק יב) ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:

איתא בגמרא (סנהדרין דף לט עמוד ב) יצתה בת קול ואמרה: ועבדיהו היה ירא את ה' מאד אמר רבי אבא: גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם לא **כתיב מאד** ובעובדיהו כתיב **מאד**.

אהרון ומשה הזכירו יצירת כל אדם

אהרן ומשה הוסיפו בשפלות יצירת שאר כל אדם, אנחנו מה היתה יצירתנו מדבר של כלום, מאין באת, מה היא,

דוד המלך הזכיר יצירת עצמו

דוד אמר אנכי תולעת, חרפת אדם וגו', הזכיר שפלות היצירה הפרטית שהיה בו, לפי מה שאחז"ל שהיה ראוי להיות נפל ביצירתו אלא שניתן לו ע' שנים שהיו חסרים לאדם, **וע"ז אמר אנכי בתחלת יצירתי היתי ראוי להיות נפל לבא מיד לרמה ותולעה,** וזהו שאמר **אנוכי תולעת,**

ולחרפת אדם שנחסרו משנותיו בשביל חטאו שהיא חרפתו וק"ל, **עכ"ד המהרש"א,**

ויקשה למהרש"א מפרקי דרבי אליעזר

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט) אמר אדם הראשון, שמחני הקב"ה והכניסני בג"ע והראני ד' מלכיות מושלין ואובדין והראני דוד בן ישי מושל לעתיד לבא **ולקחתי משנותי שבעים שנה והוספתי על ימיו,** שנאמר (תהלים סא, ז), "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דר ודר", ונתתי לאל רנן ושבח וזמר ממעשיו,

מבואר, כי נתינת שבעים שנה לדוד המלך היה מרצונו של אדם הראשון ולא עבור חטאו,

אפשר להוסיף בדברי המהרש"א ביאור מה שאמר דוד המלך ובזוי עם

כתיב (תהלים ב"ב ז') "ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם, ובזוי עם",

איתא בגמרא (יבמות ע"ו ב') א"ל דואג האדומי: עד שאתה משאיל עליו אם הגון הוא למלכות אם לאו, שאל עליו אם ראוי

כתב המהרש"א (ד"ה גדול שנאמר בעובדיה כו').
 יראה לפרש דודאי שאין לנו עובד לאלקים
 שעבד מאהבה כאברהם שנאמר אברהם
 אוהבי כמו ששינו במסכת סוטה שהיא
 המדה הגדולה שבמדות, אלא דה"ק גדול
 הנאמר בקרא מפורש בעובדיה **ירא מאד**
 ובאברהם לא כתיב **מאד**

הרע, והמה כמו דבר המוכרח אשר לא
 ישובח אחר כי אין להם חומר ויצה"ר,

ראה הוא ית' והתבונן לעשות בריה חדשה
 אשר יהיה בו הרכבה וזיווג מחומר ושכל
 ויהיה לו נטיה מצד החומר לרע ואז הטוב
 יהיה טוב גמור, וזהו ויאמר אלקים לא טוב
 היות האדם לבדו ר"ל אין טוב גמור אם
 יהיה **השכל לבדו ולא יהיה לו התנגדות עליו**
 ובמה יהיה לו ראוי לקיבול שכר ע"כ אעשה
 לו **עזר כנגדו** ר"ל אברא בריאה אשר יהיה לו
עזר ממה **שכנגד**, מההתנגדות אשר בקרבו
 והוא החומר אשר יתאוה תמיד לרע והשכל
 יתקומם עליו ויגבור הטוב אז הטוב הוא טוב
 שלם וראוי לשכר, **גאון יעקב** ספר פירוש על
 עין יעקב, לא נודע למי,

מיהו טעמא אית ביה דלאברהם שדיבר אליו
 לנוכח קאמר ליה הקדוש ברוך הוא מקצת
 שבחו בפניו וכולו שלא בפניו, וכה"ג כתבנו
 אמ"ש בפ"ק דב"ב (ט"ו ע"ב) גדול הנאמר
 באיוב כו' ע"ש:

יח, ביאור הענין שהיצה"ר הוא
טוב מאוד יותר מהיצר טוב

ביאור ע"ד העקידה והמורה מובא בגאון יעקב
במנות ס"ג

לפי זה מבואר, למה היצה"ר מובחר מהיצר
 טוב, כי הוא המביא השלימות והשכר לאדם
 ע"י ההתנגדות ובכך נעשה עזר, ע"י שהוא
 כנגדו.

יט, גדלותו של א"א בעקידה שהיה
גם שמח וגם בוכה ביאור המגיד
מדובנא

איתא במדרש (רבה בראשית - פרשה נו פסקה ח)
 וישלח אברהם את ידו הוא שולח יד ליטול
 את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונופלות
 דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא
 ואעפ"כ הלב שמח לעשות רצון יוצרו, ע"כ,

איתא במדרש (ילקוט שמעוני בראשית - פרק כב
 - רמז קא) ויבואו אל המקום שניהם מביאים
 את האבנים שניהם מביאים את האש שניהם
 מביאים את העצים אברהם דומה כמי
שעשה חתנות לבנו ויצחק דומה כמי שעשה
 חופה לעצמו

וישם אותו על המזבח עיני אברהם בעיני
 יצחק ועיני יצחק בשמי שמים והיו דמעות
מנשרות ונופלות מעיני אברהם עד שהיתה
 קומתו משוטטת בדמעות, באותה שעה פער
 פיו בבכיה וגעה געיה גדולה והיו עיניו
 מרופפות וצופות לשכינה והרים קולו ואמר
 אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי עזרי
 מעם ה' עושה שמים וארץ, ע"כ.

כתב בספר בן יהוידע (סוטה ל"ו ע"ב) הקשה
 הרב מוה"ר יעקב מדובנא ז"ל, ארז"ל כי

איתא במדרש ילקוט שמעוני (בראשית פרק א
 רמז טז) והנה **טוב** זה יצר טוב **מאד** זה יצר
 הרע,

יש להבין, לפי מה שנתבאר לעיל בדברי
 המהרש"א, שהיכן שלא נאמר **מאוד** הוא
 מקצת שבחו, והיכא שנאמר מאוד הוא כל
 שבחו, **יש לדעת** מה הוא שבחו של יצר הרע,
 ועוד יתר על יצר טוב,

יש לבאר בזה האמת, כי האלהי ר"א דרש
 הקרא על שני חלוקות אם זכה או לא זכה
 אבל פשטיה דקרא איך יקובץ בו ב' ענינים
 מתחלפים להיות **עזר** ולהיות **כנגדו**

אמנם המורה והעקדה (בראשית שער ח' אות
 י"ז) ביארו כי יש באדם ב' מיני זיווגים הא'
 נקרא חיבור הטבעי היא חיבור החומר
והשכל והוא הנקרא זיווג ראשון, ומצד
 החומר הוא מטבעו לחטא לפנות אחרי
 חמדה והתאוה, אבל כאשר השכל ימשול
 עליו ויעמוד כנגדו למחות בו ולהכניעו אז
 טוב לו ויקבל שכר מאת ה',

עוד זיווג שני הוא איש ואשה לקיום המין
 והנה הזיווג ראשון ראה הוא ית' להיות במין
 האנושי עבור כי יפול בבחירה טוב ורע, כי
 הנה המלאכים לא נבראו לקבל שכר או
 הפסד כי הנה הטוב שאצלם אינם טוב
 בתכלית אחר כי אין להם שום בחירי על

ויען המהר"ש ויאמר כי הסבא של הכלה (המלבי"ם) הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד שנשמע ממנו קודם את חות דעתו בזה,

ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה כדרכו, ועתה נשמע אמר ר' יוסף מאבי החתן את ביאורו,

ויען המהר"ש ויאמר, המדרש יבואר ע"פ הגמ' (זבחים ע"א) שאם נפסל הדם של הקרבן נשפך לאמה, ולכן, כאשר שמע יצחק מאביו "לעולה בני" חרד ואמר בלבו, שמא ילך הדם לאיבוד, מכיון שדם עולה שנתערב בדם בכור ישפך, ויצחק היה בכור, פטר רחם לאמו, וא"כ דמיו הוי דם עולה שנתערב בדם בכור, וא"כ ישפכו,

וזהו פי' המדרש פליאה הד"ד "הלוך ילך ובכה", כלומר, יצחק הולך ובכה, וזהו אדם דואג על איבוד דמיו, דואג שהדם שלו יאבד, ואינו דואג מה שיאבד ימיו, כלומר חייו,

וכאשר סיים את דבריו קם הגאון המלבי"ם ז"ל מעל כסאו ואמר אין זה כ"א ברוח הקודש שבו פירש המחותר את המדרש פליאה והוא ביאור נפלא מאד וגם פשוט כ"כ,

פירוש זה מובא בספרים רבים בשם גדולים רבים בשם בעל התניא, (ספר זקן אהרון עמ' 58) בשם היהודי הקדוש, (תפארת היהודי קל"ו) בשם המלבי"ם, (שמועות טובות עמוד נ"ג) בשם הגאון מוילנא, (זכרון אליהו עמוד 25) בשם מוהר"ר צבי מרימנוב, מאמר זה נמצא, בח"י ספרים.

כא, הקב"ה העלים מאלישע את מותו של הנער משום שלא התפלל עליו

כתיב (מלכים ב' פרק ד' י"ב הפטרת וירא) "ויאמר אל גחזי נערו קרא לשונמית הזאת ויקרא לה ותעמד לפניו" ויאמר למועד הזה כעת חיה אתי את חבבת בן, "וישאהו ויביאהו אל אמו וישב על ברכיה עד הצהרים וימת", "וה' העלים ממני ולא הגיד לי", איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ג) אמרה האשה לבעלה, נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה וכל פעם שהוא עובר יסור שם אל העליה שני ויהי היום ויבא שמה,

באותם הימים שהיה מוליך את יצחק כדי לשחטו, היה שמח כאדם המוליך את בנו יחידו לחופה,

ומאיך ארז"ל, בשעת העקידה היה אברהם אבינו ע"ה בוכה מצד הרחמנות שנתעוררה בלבו על יצחק בנו שבא לשחטו, והיו יורדים דמעות ממנו לתוך עיניו של יצחק הפתוחות,

והלא אברהם היה שמח שמחה גדולה בדבר זה, ואיך נהפך לאיש אחר חס ושלום לבכות מצד לצד.

ופירש הרב ז"ל, הוא רצה שתהיה מצוה בתכלית הפאר והמעלה, וכשראה עצמו שהוסיף בלבבו שמחה גדולה על הדבר, עד שנתבטל היצר הרע המנגד לדבר זה, אז שקל בפלס את לבבו, שבודאי יהיה בשעת מעשה כמו מלאך שאין לו דבר נגדי למנעו ממצות השי"ת,

לכך חזר והפך מחשבתו, ובקש לעורר בלבו הרחמנות על יצחק, אשר בא לשחטו עתה, עד שהגיע לבכיה גדולה מרוב הרחמנות שנתעוררו בקרבו, ונזדרז לשנות עצמו מצד לצד, וניתק עצמו מן הבכיה הגדולה לשמחה רבה ועצומה ברגע אחד, ונמצא עשה המצוה הזאת בדרך פלא שיגדל ערכה למאד מאד,

כ, ביאור מדרש פליאה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו

ביאור פלא המובא בספרים רבים בשם גדולי עולם והבאתי המעשה כמובא בספר כרם חב"ד כאשר בא אדמו"ר הצדיק מהר"ש שניאורסאן הרבי מליבאוויץ זצק"ל לוויתעבסק, לחתונת בנו ר' מנדל עם בתו של הגביר ר' יוסף פאפיערין נכדתו של הג' מלבי"ם זצ"ל וגם הוא (המלבי"ם) בא לחתונת נכדתו

וכאשר ישבו אצל החתן בעת קבלת פנים כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל, עתה יושבים פה שני גדולי ישראל ואשר זכיתי להיות בחברתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש פליאה א' אשר לא אוכל להבין, על פסוק (וירא כ"ב ו') "וילכו שניהם יחדיו" (הר"ר יוסף היה ג"כ למדן מופלג)

אומר מדרש פליאה ישן הה"ד (תהלים קכ"ו ו') "הלוך ילך ובכה" אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו,

יגמול לו עוד אבל בית המשתה זימנו ולא הלך יוכל לומר לו סופך שיוולד לך בן ושם אהיה עמך תבא לך שמחת חתונת בניך ושם אלך, והחי יתן אל לבו - הדבר הזה שאם לא עכשיו יגמול לו חסד לא יגמול לו עוד,

בדרך זה יש לפרש הכתוב, (תהלים פרק פה פסוק יא) "חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו", כלומר, מתי נפגשים החסד עם האמת שהחסד הוא חסד של אמת, כאשר צדק ושלוש נשקו, כלומר כאשר האדם הולך לבית עולמו, ואומרים לפניו, (תהלים פרק פה פסוק יז) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, ועוד אומרים לפניו כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ד אות י"ז) לך לשלוש ותנוח על משכבך ותעמד לגורלך לקץ הימין ויהא חלקך עם חסידי עולם, וזהו חסד ואמת נפגשו כאשר צדק ושלוש נשקו.

כג, בזכות חמאה וחלב שניתן למלאכים זכו ישראל בקבלת התורה

כתיב (בראשית פרק יח פסוק ח) ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו

דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית פרק יח פסוק ח) והוא ע"ד הפסיקתא פיסקה כה פרשת ראה פיסקא עשרתעשר,

ויקח חמאה וחלב וגו' מלמד שהאכילם בשר וחלב וכשרצה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הודך על השמים אמר להם כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנאמר **ויקח חמאה וחלב**. מיד הודו להקב"ה והיינו דכתיב בפי כי תשא כי על פי הדברים האלה כרתי וגו' וכתוב לעיל מיניה לא תבשל גדי בחלב אמו.

ומדרש זה חולק על מדרש אחר קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו **עירובי תבשילין** פירוש תבשילין מעורבין שלא היה אוכל בשר בחלב גם לא בשר ואח"כ חלב אלא חלב ואח"כ בשר דכתיב ויקח חמאה וחלב והדר בן הבקר אשר עשה וכן נמי פירש"י קמא קמא דתקין אמטי ואייתי לקמייהו:

ובן הבקר אשר עשה. פי' תקן וחברו ויעש אלהים את הרקיע שפירש"י לשון תקון: ויאכלו. פי' היו שורפין את המאכל מלשון והסנה איננו אוכל איננו נשרף:

קרא לשונמית, שני "ויאמר קרא לה", ויקרא לה ותעמוד בפתח, אמר לה **למועד הזה כעת חיה את חובקת בן מפרי מייעך**, אמרה לו אדוני זקן מאד וחדלה ממני אורח נשים ואי אפשר לעשות הדבר הזה אל אדוני, איש האלוקים אל תכזב בשפחתך, ר' זכריה אומר **רצון יראיו יעשה עשה הקב"ה רצונו של נביא** והרתה וילדה, וגדל הנער ויצא לו לפוגת נפש לראות בקוצרים וקראו אסון ומת, שני ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים וימת, הלכה האשה להר הכרמל ונפלה פניה רצפה לפני אלישע ואמרה הלואי שיהיה כלי ריקם אלא שנתמלא ונשפך,

אמר הנביא **כל דבר שהקב"ה עושה הוא מגיד לי וזה הדבר העלים ממני ולא אמר לי לקח את המשענת אשר בידו ונתן לגחזי ולא עלתה בידו, עד שהלך הוא ברגליו ונתן פיו על פיו ועיניו על עיניו והתחיל מתפלל לפני הקב"ה ואומר לפני רבון כל העולמים כשם שעשית נסים ע"י אדני אליהו והחיה את המת כך יחיה הנער הזה ונעתר לו הב"ה,** ע"כ,

כתב הרד"ל (פרק ל"ג אות ל"ו) **רצון יראיו יעשה, עשה הקב"ה רצונו של נביא**, מפני, שלא נתפרש בכתוב **שביקש אלישע רחמים מלפני ה' בזה**, ושומר לה כן בשם ה',

ואולי מקום לומר, מכיון שאלישע מדעתו אמר זה, וה' עשה רצונו, **ולא דרש מלפני ה' בזה**,

לכן אח"כ כשמת הנער העלים ה' הדבר ממנו, והיה זה לו לעונש,

ורק בתחיה זו מפורש במקרא שהתפלל אל ה', (מלכים ב ד' ל"ג) ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם **ויתפלל אל ה'**. עכ"ד הרד"ל.

כב, הכתוב והחי יתן אל לבו מכוון לכתוב חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו

כתב רש"י (בראשית פרק מז פסוק כט) חסד ואמת - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפהו לתשלום גמול, **כתיב** (קהלת פרק ז פסוק ב) "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו" **פירש"י באשר הוא סוף כל האדם**, שהמיתה היא סוף כל ימי האדם ואם לא עכשיו גומל לו חסד לא

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161555, נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com